

U Berlinu se danas, 67 godina nakon završetka Drugog svjetskog rata, konačno otkriva spomenik Sintima i Romima, žrtvama nacističkog režima. Svečanosti će nazočiti i kancelarka Angela Merkel i predsjednik Joachim Gauck

"Sada, kada se spomenik otkrije, tragično je što će to doživjeti samo mali broj preživjelih," izjavio je Silvio Peritore, član uprave Središnjeg vijeća njemačkih Sinta i Roma. Njemačkoj je trebalo puno vremena, mnogi smatraju i previše vremena da i na ovakav način prizna genocid nad ovom manjinom tijekom vladavine nacista. „Primjerice, Franz Rosenbach bio je radnik na prisilnom radu, preživio je Auschwitz i obilazio je kasnije njemačke škole pričajući što je sve preživio. Ovaj 85-godišnjak bio je veliki zagovornik podizanja spomenika ubijenim Sintima i Romima u Njemačkoj, ali sada je na samrti“, tužno dodaje Peritore.

"U mnogim Memorijalnim centrima je genocid nad Sintima i Romima bio samo jedna povijesna fusnota u okviru Holokausta nad židovima. I znanost je to djelomično prespavala, a dijelomično svjesno potiskivala genocid", dodaje Peritore. On kaže kako nije riječ o uspoređivanju broja žrtava - 6 milijuna ubijenih židova i pola milijuna ubijenih Sinta i Roma. Otkrivanje spomenika u Berlinu zapravo predstavlja priznanje žrtavama, to je, kaže on, odgovornost povijesti kao rezultat Holokausta.

Razlozi tolikom čekanju

Njemačka savezna vlada donijela je naime još 24. travnja 1992. godine odluku o podizanju spomenika kako ubijenim europskim židovima tako i Sintima i Romima. Kao idealno mjesto odabran je položaj u blizini Brandenburških vrata u Berlinu. No, problemi i poteškoće pratili su gradnju takoreći od samog početka. Primjerice, savezna uprava i grad Berlin uspjeli su se dogovoriti oko gradnje tek 2005. godine, a dok se s njome doista nije i započelo, potrajalo je još slijedeće dvije godine.

Drugi veliki problem vrtio se i oko imena spomenika. Naime, već negdje u samom početku planova javila se jedna do tada nepoznata skupina pod imenom Sinti Allianz. Oni su uputili prosvjede zbog, prema njihovom mišljenju, netočnog i nepreciznog naziva u smislu da pod pojmom Sinti i Roma ne spadaju svi oni koje su nacisti jednostavno nazivali ciganima. U skladu s time organizacija Sinti Allianz je predložila da se i spomenik tako nazove (Spomenik ciganima, žrtvama nacionalsocijalizma). Prema njihovom mišljenju, ova riječ ne zvuči diskriminirajuće ako ju se ne koristi u diskriminirajućem nego u sasvim neutralnom kontekstu. Ovom zahtjevu se suprotstavilo Središnje vijeće Sinta i Roma s argumentom da su naziv cigani koristili nacisti te da ga se u tom smislu ne smije koristiti.

„Sukob oko naziva iskorišten je kao izgovor da se ne nastavi s gradnjom. Mislim da je jednostavno nedostajalo političke volje da se cijela stvar brže provede u djelo i završi“, rekao je primjerice Herbert Heuss, glasnogovornik Središnjeg vijeća Sinta i Roma. Ovaj sukob oko naziva je ipak na kraju okončan. Sinti Allianz i Središnje vijeće Sinta i Roma su se složili oko toga da na kraju neće biti nikakvog naziva već da će na ploči spomenika stajati riječi iz ondašnjeg zakona vezanog za progone određenih etničkih skupina te da će spomenik biti posvećen svima njima. Na površinu samog bazena trebale bi biti uklesane riječi (na engleskom i njemačkom) talijanskog romskog pjesnika Santina Spinellija:“Ugašene oči, hladne usne, tišina, slomljeno srce, bez daha, bez riječi, bez suza“.

Romi i dalje ugroženi

12 miliona Roma danas živi u Europi i u mnogim zemljama su i dalje na margini društva. U Mađarskoj, Rumunjskoj, Češkoj i Slovačkoj uskraćena su im elementarna ljudska prava. Nemaju pristupa zapošljavanju, zdravstvenom sustavu, normalnim uvjetima stanovanja. Osvrćući se na najnovije brojke koje pokazuju kako Romi trenutno pojačano dolaze u Njemačku, Silvio Peritore smatra oni dolaze jer ovdje traže sigurnu ekonomsku osnovu za život dostojan čovjeka, te da je njihova nada razumljiva i opravdana. On je uvjeren da kada bi oni dobili iste šanse za život kao i drugi, da bi većina krenula putem kojim idu integrirani pripadnici društva.